

מהמשנה במנחות [קי א]: "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים"⁽¹⁾.

שעל ידי סימן זה תזכור שאחד מן התנאים נתן בלשון של פרה אדומה שיעור המרובה משאר השיעורים, והתנא האחר נתן שיעור הממעט מכל השיעורים. אבל השיעור בינוני של שני סלעים לא הוזכר כאן.

אמר ליה רבי ירמיה מדפתי לרבינא: רבי שמעון בן מנסיא וחכמים, לא בפרה פליגי [נחלקו], אלא בשעיר המשתלח פליגי.

וההוא יומא, באותו היום שנחלקו בו ⁽²⁾נח נפשיה דרביא בר קיסי נפטר חכם ששמו רביא בר קיסי.

ואנחו ביה סימנא, עשו את מיתת רביא בר קיסי סימן לדעת במה נחלקו, וכך אמרו: רביא בר קיסי, שהוא צדיק, מכפר במיתתו בשעיר המשתלח [שמיתת הצדיקים מכפרת].

ומכאן סימן לזכור שנחלקו בענין שעיר המשתלח, שיש בו כפרה, כשם שהיתה כפרה באותו היום, במיתת רביא בר קיסי.⁽³⁾

ואגב שהגמרא הביאה לעיל את מאמר רבי יצחק בענין שתי לשונות, היא מביאה מאמר דומה של רבי יצחק, בדברים אחרים:

ואין לי אפשרות לפרש באיזו מן הלשונות נאמר כל אחד מהשיעורים האלו.

כי אתא, כאשר בא רבין מארץ ישראל לבבל, פירשה פירש את המימרא שהביא רב דימי, באיזו מן הלשונות נאמר כל אחד מן השיעורים, משמיה דרבי יונתן:

מב-א לשון של פרה היתה משקל עשרה זוז היות שהיא צריכה כובד.

והלשון של שעיר המשתלח היתה משקל שני סלעים, מפני שצריך לחלקה לשניים [חציה קשרו בסלע, וחציה קשרו בין קרניו].

והלשון של מצורע היתה משקל שקל בלבד, מפני שאינה צריכה לא כובד ולא חלוקה.

אמר רבי יוחנן: פליגי בה נחלקו בה רבי שמעון בן חלפתא ורבנן במשקל הלשון של פרה:

חד [אחד מהם] אמר: משקל עשרה [וכמו שאמר רבי יונתן לעיל].

וחד [ואחד מהם] אמר: משקל שקל.

וסימניך, שלא תטעה בדבר, ושלא תאמר שאחד מן התנאים אמר שמשקל הלשון של פרה היה שני סלעים, נתנו סימן לדבר

3. תוספות ישנים התקשו: הרי גם פרה אדומה מכפרת [מועד קטן כח, א] ואין יש סימן ממיתת הצדיק שנחלקו בשעיר המשתלח ולא בפרה אדומה?

וכתבו שני דרכים: א) אין זה סימן גמור, אלא רבי ירמיה מדפתי ידע שבזה נחלקו. ב) עיקר מטרת שעיר המשתלח לכפרה, אבל פרה

1. בעולת בהמה ובעולת העוף ובמנחה נאמר [בכל אחד מהם]: "אשה ריח ניחוח" לומר לך אחד המרבה [בקרבת יקר] ואחד הממעט [הם לרצון] ובלבד שיכוין לבו לשמים, מנחות שם.

2. רש"י, ומשמע מדבריו שאותו היום נחלקו רבי שמעון בן מנסיא וחכמים. וכן נראה מהריטב"א. ועיי' רש"י.

וחד אמר: שחיטת פרו פסולה בזר. ואילו שחיטת פרה כשרה בזר.

ולא נאמר בבית המדרש, אלא שרב ושמואל נחלקו בדבר. אבל לא התברר איזו דעה נאמרה על ידי רב, ואיזו על ידי שמואל.

ואמרין: תסתיים, תוכיח דרב הוא דאמר שחיטת פרה בזר פסולה, ולא שמואל.

דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה.

ואמר רב עלה מקור לדברי רבי זירא, (6) ששחיטת הפרה בזר פסולה:

היות ובפרה אדומה, "אלעזר" ו"חוקה" שנינו בה בתורה.

שנאמר [במדבר יט ג]: "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן, ושחט אותה לפניו", ובתחילת הענין נאמר "זאת חקת התורה".

וכל מקום שנאמר בתורה "חוקה" משמע

אמר רבי יצחק: אודות שתי שחיטות שמעתי שיש חילוק ביניהן:

אחת היא שחיטתה של פרה אדומה.

ואחת היא שחיטתו של פרו של הכהן הגדול ביום הכיפורים.

והחילוק שביניהן: אחת מהן כשרה שחיטתה בזר. ואחת מהן פסולה בזר.

ולא ידענא חי מינייהו — איני יודע איזו מהן כשרה בזר, ואיזו פסולה. (4)

איתמר, נאמרה בזה מחלוקת אמוראים:

שחיטת פרה אדומה ושחיטת פרו של הכהן הגדול בזר — נחלקו בדבר רב ושמואל:

חד אמר: שחיטת פרה אדומה פסולה בזר. (5) אך שחיטת פרו של הכהן הגדול כשרה בזר.

כמבואר ביבמות לג ב ש"ז אצלו [אצל הכהן הגדול] קאמר". ועיין רש"ש שם.

5. לפי זה שחיטת הפרה צריכה גם בגדי כהונה [ואף על פי שאין שחיטתה נעשית במקדש]. תוספות ישנים.

במשנה במסכת פרה [ד א] נחלקו תנאים בפרה של דורות אם טעונה כהן גדול או שכשרה אפילו בכהן הדיוט, אבל אין תנא שמכשיר זה. וקשה על סוגייתנו.

ויש לומר שדוקא מקבלה ואילך מדובר שם אבל לא בשחיטה. ריטב"א. עיין תו"י.

6. הגר"א גרס בגמרא: "אמר רב שחיטת פרה בזר כשרה" ולא גרס "רבי זירא [וכן הוא בזבחים יג ב ובמנחות ו ב]. [וכנראה הגיה כן

אדומה עיקר מטרתה לטהרה. וכן כתבו תוספות רא"ש וריטב"א.

4. ומה שנקט רבי יצחק אחת פסולה בזר, לאו דוקא זר אלא אפילו כהן הדיוט הרי הוא זר אצלה, שהרי אם שחיטת פרו בזר פסולה צריך דוקא כהן גדול, כשאר עבודות יום הכיפורים. ואם שחיטת פרה פסולה בזר צריך דוקא סגן כהן גדול כמו שהגמרא תדרוש להלן ["אלעזר" ו"חוקה"]. תוספות ישנים, תוספות רא"ש. ריטב"א.

אבל תוספות להלן [מג א ד"ה לרב] כתבו שמדובר בפרה שלדורות, ולא בפרה הראשונה שעשו במדבר, וכמאן דאמר שהיא כשרה גם בכהן הדיוט. עיין שם [והיינו בפרה. אבל בשחיטת פרו, פשיטא שכהן הדיוט פסול,

שחיטה אינה נקראת "עבודה",⁽⁹⁾ וכשהתורה אמרה "חוקה" היא התייחסה רק ל"עבודות" שהוזכרו בפרשה, ולכן שחיטת פרו בזר כשרה.

ומקשינן על התירוץ: **אי הכי**, אם כך שהחוקה האמורה בפרשה מתייחסת לעבודות בלבד — **פרה נמי**, שנאמר בה "חוקה", נאמר ש"חוקה" מתייחסת רק ל"עבודה", ושחיטה אינה עבודה!

ומדוע אמר רב ששחיטת זר בפרה פסולה, משום שנאמר בה "חוקה"?!?

ומתריצין: **שאני פרה** אדומה מפרו של כהן גדול, היות דקדשי בדיק הבית היא.

אין בה קדושת מזבח כקרבנות, שהרי כל עבודתה נעשתה בהר המשחה ולא בבית המקדש [והרי היא קדושה בקדושת דמים בלבד כ"בדיק הבית"⁽¹⁰⁾], ולכן אין הבדל בין שחיטת הפרה לשאר עבודותיה, לפי שכולן אינן בגדר "עבודת הקרבנות".

בדוקא, שאין לשנות מאותו הסדר, ואם שינה פסול.

ולמדנו מכאן, שרב סובר שחיטת הפרה פסולה בזר. ומכך אנו יודעים שרב הוא זה שאמר לעיל ששחיטת פרה בזר פסולה ושחיטת פרו בזר כשרה. ואילו שמואל אמר להיפך.⁽⁷⁾

ומקשינן על דברי רב:

ולדברי רב, **מאי שנא פרה**, כמה שונה פרה אדומה מפרו של הכהן הגדול, שהיא פסולה בזר, הרי זה משום **דכתיב בה אלעזר וחוקה** [כדלעיל]!

אם כן, הרי בפרשת פרו של כהן גדול **נמי**, **הא כתיב בה "אהרן" ו"חוקה"** [ויקרא טז יא לד⁽⁸⁾]! ומדוע אמר רב ששחיטת פרו בזר כשרה?!?

ומתריצין: אף על פי שנאמרה "חוקה" בסדר עבודות יום הכיפורים, מכל מקום **שחיטה** — **לאו "עבודה" היא!**

תוספות מביאים כמה פירושים בזה:
א. רש"י פירש בכמה מקומות מפני שהיא כשירה בזר [עיי' תוספות כאן שדנו בדבריו].
ב. ה"ר יעקב מאורלייני"ש פירש שאינה עבודה מפני שנוהגת גם בחולין.
ג. הר"ש מפרש שמקבלה [ואילך] צריך שהמקבל יעמוד בעזרה. ואילו לענין שחיטה אם עמד בחוץ והושיט ידו לפנים ושחט, שחיטתו כשרה. ולכן אינה נחשבת עבודה [ועיי' עוד בזבחים יד ב ורש"י ותוספות שם].

10. "בדיק הבית" היינו תיקון הבנין בבית המקדש [כמו שנאמר במלכים ב יב ו "והם יחזקו את בדיק הבית". ועיי' שקלים פרק ד

מפני שלא מצאנו שרב יביא ראיות לרבי זירא שהיה מאוחר יותר].

7. ולהלן מתבאר ששמואל דרש ממה שנאמר בענין פרו "אהרן" ו"חוקה". [נהגמרא להלן מפרשת מדוע רב לא דרש גם כשמואל, וכן מדוע שמואל לא דרש גם כרב].

8. "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו. ושחט את פר החטאת אשר לו". [ויקרא טז יא] ובסוף סדר עבודת יום הכיפורים נאמר: "והיתה זאת לכם לחקת עולם" [שם לד].

9. מדוע שחיטה אינה נקראת עבודה?

ובעל כרחק ש"חוקה" האמורה בפרה אדומה
— על כל עבודותיה נאמרה. (11)

ותמהינן: ולא כל דכן הוא, וכי אין זה קל
וחומר?!

אם אמרת ששחיטת פרו, שיש בו קדושת
הגוף כקרבן, לא נאמרה בה חוקה וכשרה
בזר. איך יתכן ששחיטת פרה, שאינה קדושה
בקדושת הגוף, נאמרה בה חוקה ופסולה

בזר?! (12)
אמר תירץ רב שישא בריה רב אידי:
מידי דהוה אמראות נגעים. (13) כשם שמצאנו
במראות הנגעים, דלאו עבודה היא, שאין זו
עבודת הקרבנות כלל, ואף על פי כן בעיא
כהונה, שהיא צריכה להעשות דוקא על ידי
כהן. כך כיוצא בזה, שחיטת פרה אדומה
שאינה עבודה, צריכה להעשות דוקא על ידי
כהן. ואם נשחטה על ידי זר פסולה. (14)

משנה זו, ועוד]. וכאן בגמרא הוא לשון מושאל.
והכוונה היא שהפרה אינה קדושה כקרבנות אלא
קדושתה דומה לקדושת בדק הבית.

11. לענין פרו יש הבדל בין שחיטה לשאר
העבודות [ששחיטה אינה עבודה, ואילו שאר
העבודות הן בגדר עבודה]. הלכך אפשר להעמיד
את "אלעזר" ו"חוקה" לענין עבודות בלבד.
ואילו בפרה אדומה כיון שכל עבודותיה שוות,
ואין בה עבודת הקרבנות כלל, בעל כרחך חוקה
שנאמרה בה נאמרה בכל העבודות שהרי אין
לחלק בין עבודה אחת לחברתה.

[ומדברי הגמרא כאן מבואר שפרה אדומה
קדשי "בדק הבית" היא. ורש"י במסכת עבודה
זרה כג ב פירש בדברי הגמרא שם לדעת רבנן,
שפרה קדשי מזבח.

והתוספות ידנים כאן כתבו שמהגמרא כאן
מוכח שפרה אינה קדשי מזבח. ופירשו את
הגמרא שם באופן אחר.

והריטב"א כתב שלדעת רבנן שם פרה קדשי
מזבח. ומכל מקום אין לחלק בין שחיטתה
לשאר עבודותיה לענין זר, כיון שהיתה נעשית
בחרץ].

12. כך משמע מדברי רש"י. ודבריו לכאורה
תמוהים, שהרי בענין הפרה נאמרה חוקה בכל
עבודותיה, כפי שהגמרא ביארה לעיל. ואם כן
איך אפשר ללמוד מקל וחומר ששחיטת הפרה

תהיה כשרה נגד דברי הפסוק?
ובספר שיח יצחק כתב על דברי רש"י: ואם
תסבור שבעל כרחך בפרה לא חילק הכתוב
ו"חוקה" מדובר על כל עבודותיה, אם כן נלמד
משם בקל וחומר על שחיטת פרו שאפילו
השחיטה תהיה פסולה בזר. וכן הגירסא במנחות
ו ב [וכן שם סח א]: "ולאו כל דכן הוא, קדשי
בדק הבית [פרה] בעו כהונה, קדשי מזבח [פרו]
מבעיא"? עד כאן דבריו. ולפי זה הקל וחומר בא
להוכיח ששחיטת פרו צריכה כהונה.

ועיין בזבחים יד ב ששם הגירסא "ולאו כל
דכן הוא: קדשי בדק הבית [פרה] הויא עבודה,
קדשי מזבח [פרו] מבעיא". ולפי זה הקל וחומר
מוכיח ששחיטת פרו יתחשב "עבודה". וממילא
מאחר שהיא עבודה הרי היא טעונה כהן [וראה
עוד להלן הערה 14].

[באופן אחר אפשר לפרש, שהגמרא הקשתה
שנוכיה בקל וחומר מפרו, ש"חוקה" שנאמרה
בפרה לא נאמרה על כל העבודות, ושחיטה
כשרה בזר. ראה להלן הערה 14 בשם ר'
אליקים].

13. מבואר בפרשת תזריע שכאשר האדם רואה
נגע, עליו להראותו לכהן. ועל פי דיבור הכהן
הנגע נעשה טהור או טמא.

14. לפי ביאור השיח יצחק לעיל [הערה 12]
הגמרא הקשתה שנלמד שחיטת פרו בקל וחומר

עד כאן הגמרא ביארה את דעת רב, שאמר שחיטת זר בפרה פסולה, ובפרו כשרה.

ועתה הגמרא מבארת את טעם דברי שמואל, שאמר שחיטת זר בפרה כשרה, ובפרו פסולה:

והוינן בה: ולשמואל, דאמר שחיטת פרו בזר פסולה — מאי שנא, במה שונה שחיטת פרו, שהיא פסולה בזר, משחיטת פרה אדומה?

בעל כרחך, משום דכתיב בענין שחיטת פרו "אחרין" ו"חוקה". ולכן עבודת אהרן מעכבת בשחיטת פרו.

אם כך, פרה נמי, הרי גם בענין פרה אדומה הא כתיב "אלעזר" ו"חוקה"! ומדוע אמר שמואל ששחיטת פרה בזר כשרה?

ומתריצין: שאני התב, שונה דין שחיטה בפרה אדומה שכשר בזר, משום דכתיב

בשחיטת פרה אדומה: "ונתתם אותה אל אלעזר... ושחט אותה לפניו".

ומהמילה "לפניו" למדנו שיהא זר שוחט לפני אלעזר, ואלעזר רואה.

ומעתה קשה על רב שלמד מפסוק זה שנאמר בו "אלעזר" ששחיטת פרה בזר פסולה. הרי נאמר בפסוק "לפניו". ומשמע שזר שחט אותה ולא אלעזר!

ומבארין את דעת רב: ורב סובר, שאלעזר עצמו שחט את הפרה.

ולמה נאמר "לפניו"? ללמדנו שלא יסח דעתו ממנה.⁽¹⁵⁾

ומקשינן על שמואל: ושמואל — שלא יסח דעתו מנא ליה?!⁽¹⁶⁾

ומתריצין: נפקא ליה, שמואל למד דין זה, מהפסוק [במדבר יט ה]: "וישרף את הפרה

משחיטת הפרה. ועכשיו הגמרא מתרצת, שמה שמצאנו שעבודת הפרה נעשות על ידי כהן אין זה משום קדושת הפרה, שהרי אפילו במראות נגעים שאין בהם קדושה כלל מצאנו שצריך כהן. ומאחר שהטעם שצריך כהן אינו משום הקדושה, ממילא לא שייך לומר קל וחומר מפרו.

וכן נראה מרש"י מנחות ו ב, שכתב: "אמר רב שישא — לעולם לאו עבודה היא, והאי דבעיא [וזה שצריך] כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא, מידי דהוה [כשם שמצאנו] אמראות נגעים". שיח יצחק [ראה לעיל בהערה 12 את גירסת הגמרא בקושיא בזבחים, ולפי זה הדברים מוכרחים].

15. שלא יסח דעתו ממנה — אלא כל שעה

צריך שתהיה לפניו. רבנו אליקים.

והיסח הדעת שפוסל בפרה הוא משום ששחיטת הפרה צריכה להיות לשמה. כן נראה מדברי משנה אחרונה פרה ד א. ראה להלן הערה 18.

והרמב"ם פרה ד יז כתב: "ומנין שהמלאכה פוסלת בה? שנאמר "ושחט אותה לפניו" מפי השמועה למדו שלא בא הכתוב אלא ללמד שאם נתעסק בדבר אחר בשעת שחיטתה פסלה".

ותוספות ישנים בעמוד ב [ד"ה שלא] כתבו שהמלאכה פוסלת משום שעל ידה הסיח דעתו מהפרה.

16. היה פשוט לגמרא ששמואל מודה לדין זה שהיסח הדעת פוסל בשחיטה, מפני שמבואר במשנה במסכת פרה [סוף פרק ד] שהמלאכה

העבודה הראשונה שנעשתה בפרה. ולכן השחיטה חשובה, והחמיר בה הכתוב שלא יסיח דעתו ממנה.

אבל, שריפה — אימא לא החמיר הכתוב בה שלא יסיח דעתו ממנה.

הילכך **צריכא**, הוצרך הכתוב ללמדנו שגם בשריפה לא יסיח דעתו.

ואי כתב רחמנא, ואילו היה הכתוב מלמדנו דין זה **בשריפה בלבד**, הייתי אומר שדוקא בשריפה נאמר דין זה, **משום דהשתא הוא דמתכשרא**. לפי שעכשיו, בשריפה, נגמר הכשר הפרה, שהרי כל העבודות נעשו לצורך עשיית האפר שמטהרים בו את הטמא הן נעשות. ולכן השריפה חשובה והחמיר בה הכתוב שלא יסיח דעתו ממנה.

אבל, שחיטה אימא לא החמיר בה הכתוב שלא יסיח את דעתו ממנה.

הילכך **צריכא**, הוצרך הכתוב ללמדנו שגם בשחיטה לא יסיח דעתו. (19)

והוינן בה: היות וביארנו שרב סובר שנאמרו שני פסוקים ללמד שהיסח הדעת פוסל בפרה, האחד בשחיטה והשני בשריפה — **למעוטי מאי?**

לעיניו. (17) מכאן שצריך שיהיו תמיד עיניו בה בשעת שריפה. (18)

ומכאן קשה על רב, שמפרש שהפסוק "ושחט אותה לפניו" מלמד שלא יסיח דעתו ממנה. וקשה, הרי מהפסוק ושרף את הפרה לעיניו למדנו דין זה!

ומבארין את דעת רב: **ורב סבר** ששני הפסוקים באו ללמדנו שלא יסיח דעתו מן הפרה.

חד, פסוק אחד "ושחט אותה לפניו" מדבר **בשחיטה**.

וחד, והפסוק השני "ושרף את הפרה לעיניו", מדבר **בשריפה**.

ללמדנו, שגם בשחיטה וגם בשריפה, לא יסיח את דעתו מעבודת הפרה.

וצריכא. הכתוב צריך להשמיענו דין זה גם בשחיטה וגם בשריפה, כי אי אפשר ללמדם זה מזה:

משום **דאי כתב רחמנא**, שאם היה הכתוב מלמדנו דין זה **בשחיטה בלבד**, הייתי אומר שדוקא בשחיטה נאמר דין זה, **משום דתחילת עבודה היא**, כי השחיטה היא

18. הקשה הריטב"א: מדוע שמואל לא דרש גם בפסוק זה שאחר ישרוף לעיני אלעזר? ותירץ שאין לומר כן מפני שלא הוזכר בפסוק קודם אלעזר. ועיין תו"י.

19. כתב הר"ח, לדעת שמואל מספיק בפסוק אחד ללמוד שהיסח הדעת פוסל [כלומר אפשר ללמוד שחיטה משריפה], ולכן "לפניו" מיותר. ובא ללמד שאחר שוחט ואלעזר רואה.

פוסלת בפרה עד שנעשית אפר. וכבר התבאר לעיל [בהערה הקודמת] בשם הרמב"ם שהגמרא כאן מדברת בענין מלאכה שפוסלת משום היסח הדעת.

17. אחרי שחיתת הפרה, היזה מדמה שבע פעמים אל מול פתח ההיכל. ואחר כך שרף את הפרה והשליך לתוך השריפה עץ ארו ואזוב ושני תולעת. במדבר יט.

איזה עבודות מיעט הכתוב שאינם נפסלות בהיסח הדעת? (20).

אילימא, אם נאמר שהפסוקים שבשחיטה ושריפה באו ל**מעוטי** שאר העבודות הנעשות בפרה, כגון **אסיפת אפרה**, (21) ומילוי מים מן המעיין לתוך כלי לקידוש, לצורך נתינת המים שבכלי לתוך אפר פרה. שבעבודות הללו אין היסח הדעת פוסל. (22)

שהרי "למשמרת למו נדה" כתיב בענין מב-ב המים שנתנו את אפר הפרה לתוכם [שם פסוק ט]. ו"משמרת" פירושה שימור, ומשמע שצריכים שימור עד שיזה מהם. (1) **אלא** צריך לומר, שהפסוקים בשחיטה

20. דברי הגמרא צריכים ביאור: הרי לדעת רב צריכים את שני הפסוקים מפני שאי אפשר ללמוד שחיטה ושריפה זה מזה, כמבואר לעיל, ואם כן מנין לנו שהתורה באה למעט עבודה אחרת?

ותירצו התוספות: הוקשה לגמרא מדוע לא אמרה התורה את דין היסח הדעת בעבודה אחרת שאינה לא תחילת העבודה ולא סופה? ובעל כרחך שהתורה כתבה את דין היסח הדעת דוקא בדברים שיש בהם חשיבות, למעט עבודה שאין לה שום חשיבות [לא בתחילתה ולא בסופה], שאין היסח הדעת פוסל בה.

ועיין פירושים אחרים בתוספות ישנים תוספות הרא"ש וריטב"א. ועיין עוד בלשון הר"ח.

21. בהגהת הגר"א כאן מחק את "אסיפת אפרה" משאלת הגמרא. וגורס אותו להלן. והיינו מפני שדעתו שלענין אסיפת אפר הפרה אין היסח הדעת פוסל [וטעמו כנראה מפני שהפסוק "למשמרת למו נדה" שהגמרא לומדת מזה שהיסח הדעת פוסל כאן, מדבר בעבודות שנעשו במים. ואסיפת האפר אינה עבודה במים]. וכן דעת הרמב"ם [פרה ד, יז].

אבל בתוספות ישנים [בעמוד ב ד"ה למשמרת] כתבו שאסיפת אפרה פסולה בהיסח הדעת. שנאמר: "ואסף איש טהור. והיתה לעדת בני ישראל למשמרת" [מלשון שמירה]. וכן מובא בתוספות הרא"ש.

[הגירסא בגמרא "ומילוי מים לקידוש" והרש"ש מגיה "וקידוש" וכן יש להגיה בדברי רש"י].

22. תוספות [להלן מג, א ד"ה הכל כשרין] דייקו מדברי רש"י [כאן, ולהלן מג, א ד"ה לקדש] שבתוך הכלי היה מונח האפר, והכהן עירה את המים לתוך האפר.

ותוספות חלקו על רש"י וכתבו, שמשמע בכמה מקומות שנתן את האפר על המים.

ותמהו בשו"ת חכם צבי [קנד] ושיח יצחק [מג א על רש"י ד"ה לקדש]: הרי כבר נחלקו תנאים בדבר בסוטה טז ב: דעת רבי שמעון שיכול לתת את האפר למים או להיפך. ודעת חכמים שאם הקדים את האפר למים פסול. וכן פסק הרמב"ם [פרה תחילת פרק ט] וכן תמה בתוספות יום טוב תמורה א ג [והשיח יצחק מציין לרש"י סוכה לז א].

ולדבריהם רש"י כאן מפרש על פי דברי רבי שמעון שאין הקפדה אם יתן את המים לאפר או להיפך [שיח יצחק].

[עוד כתבו התוספות שפירוש הפסוק "ונתן עליו מים חיים אל כלי" היינו: ונתן בשבילו מים חיים. ולא שנתן על האפר.

וגם זה נגד הגמרא שם, ששם מבואר שאחרי שנתן את האפר על המים היה מערב ואז היה הופך את המים מעל האפר. האחרונים הנ"ל].

1. עיין תוספות ישנים.